

פרק מעשר בהמה⁽¹⁾

קדושת המעשר היא ליקרב קרבן למזבח, על ידי מתן דמו והקטרת אימוריו. ואילו הבשר נאכל לבעלים.

ב. מעשר בהמה אינו "טובל" את הבהמות, שלא כמעשר דגן, שהוא טובל את התבואה.⁽²⁾

ג. נחלקו הראשונים במצות מעשר בהמה, האם היא מצוה חיובית, או שאינה אלא רשות.⁽³⁾

ד. בין תם ובין בעל מום העובר תחת השבט

א. אמרה תורה בפרשת מעשר בהמה [ויקרא כז לב]:

"וכל מעשר בקר וצאן, כל אשר יעבור תחת השבט, העשירי יהיה קודש לה".

דהיינו, כאשר בא אדם לעשר בהמותיו, הוא מוציאן בפתח הדיר בזה אחר זה, ועל הבהמה העשירית הוא מכה בשבט שיש בו צבע אדום, הנקרא "סיקרא", כדי שיהיה ניכר עליה שהיא המעשר. וכן הוא עושה לעגלים וטלאים של כל השנה.

3. ראה לקמן נז ב: שלש גרנות למעשר בהמה ... שעד שלא הגיע הגורן מותר למכור ולשחוט, הגיע הגורן לא ישחוט ואם שחט פטור. וכתב רש"י בד"ה שלש גרנות למעשר בהמה: כלומר, בשלשה פרקים בשנה הוי זמן מעשר בהמה, שהבהמות שיוולדו בין פרק לפרק צריך לעשר כשיגיע הפרק, דמשיגיע הפרק לא יאכל מהן לכתחילה מדרבנן בלא מעשר, אבל קודם לכן מותר, דמצוה בעלמא הוא לעשר בהמותיו, דהעשירי קודש מאחר שקרא עליו שם, אבל הרשות בידו לאוכלו בלא מעשר, אבל בהני שלשה זמנים הצריכוהו חכמים שלא יאכל לכתחילה בלא מעשר.

וכתב החזון איש [בכורות כז ג]: מלשון רש"י משמע, דמעשר בהמה רשות, שאם עישר קדוש, אבל אין חיוב מדאורייתא לעשר, אבל לשון הרמב"ם פרק ששי מבכורות משמע, שזו מצות עשה חיובית, והביא שם החזו"א כמה ראיות שהיא מצות עשה חיובית, [יובאו דבריו בהערות על מקומם]. ויתבאר עוד ענין זה בהערות שבפרק זה, ובפרט בהערות שעל דברי

1. א. התוספות ביארו את הטעם שפרק מעשר בהמה נשנה עם מסכת בכורות, משום שבכל מקום רגיל להזכיר בכור ומעשר ופסח ביחד, ששוין במתנותיהם על המזבח. והרמב"ם בהקדמה להלכות בכורות כתב: וכללתי המעשר עם הבכור, לפי שמעשה שניהם אחד, והכתוב כללו עמו, שנאמר [במדבר יח יז]: "ואת דמם תזרוק על המזבח ואת חלבם תקטיר", ומפי השמועה למדו [פסחים סד ב], שזהו דם מעשר ודם בכור.

2. נקטו האחרונים, שמעשר בהמה היות ואינו טובל, אינו אלא חיוב גברא, ולא חיוב חפצא. ומקור לדבריהם, מה שכתבו התוספות בבבא בתרא פא א ד"ה ההוא: לרשב"א נראה, דלא חשיבי בכורים מצוה התלויה בארץ, דלא דמי לתרומה ומעשר וחלה, דהתם גוף הפירות מחוייבין בתרומה, דטבל גינהו ואסורים באכילה, ולכן חשובים הם תלויין בארץ, אבל בכורים, אין החיוב תלוי בפירות אלא באדם, דאין נאסרין באכילה אף על פי שלא הפריש מהן בכורים.

ז. מעשר בהמה אינו נפדה ואינו נמכר, והעושה כן עובר בלאו.⁽⁷⁾ דין זה נלמד מהכתוב בהמשך הפסוק "לא יגאל", וממאמר הכתוב גבי חרמים "לא ימכר ולא יגאל". ראה השיטות בזה בגמרא לעיל לב א.

מתניתין:

מעשר בהמה נוהג:

בארץ ישראל ובחוצה לארץ.

בפני הבית ושלא בפני הבית.⁽⁸⁾

בחולין, אבל לא כמוקדשים, ובגמרא יחבאר

ועישרו אותו, חלה עליו הקדושה. שכך אמרה תורה בפרשת מעשר, "לא יבקר בין טוב לרע", דהיינו, בין תם לבעל מום. אך אין כונת הכתוב לומר שיקריבנו כשהוא בעל מום למזבח, אלא רק שיאכל בתורת מעשר,⁽⁴⁾ ואסור ליגזז וליעבד. רש"י בחומש.

ה. מעשר בהמה, בין תם בין בעל מום, הוא של הבעלים, ואינו ניתן לכהן, שהרי לא מצאנו בכתוב שהוא ניתן לכהן, כמבואר ברש"י בעמוד זה ד"ה במומו, וברמב"ם בכורות ו ד.⁽⁵⁾

ו. כתיב "העשירי יהיה קודש לה". לא יבקר בין טוב לרע". כלומר, אסור לגרום לכך שיצא דוקא תם או דוקא בעל מום בעשירי.⁽⁶⁾

רש"י דלקמן.

4. אולי כוונת רש"י למה ששינונו לעיל לא א: כל פסולי המוקדשין נמכרין באטליו ונשקלין בליטרא, חוץ מן הבכור והמעשר.

5. כן היא שיטת רוב הראשונים והאחרונים, אך יש שיטות ראשונים הסוברים שמעשר בהמה ניתן לכהן, הובאו דבריהם בהערות הנדמ"ח למהרי"ט אלגאזי אות ח ת. ובהערות לשיטה מקובצת השלם בתחילת פרק זה.

6. כן מתבאר לאו זה מרש"י בחומש, שכתב: לפי שנאמר "וכל מבחר נדריכם", יכול יהא בורר ומוציא את היפה, תלמוד לומר "לא יבקר בין טוב לרע", בין תם בין בעל מום חלה עליו קדושה. ולקמן נג ב מובא לאו זה לענין בעל מום שלא יוציאנו כעשירי.

ולכאורה נחלקו הראשונים, אם לאו זה הוא דוקא באופן זה שמבקר בין תם לבעל מום, או שמא כל ביקור אסור. דבפירוש המיוחס לרש"י לקמן נח ב בד"ה ונוטל, מבואר שאסור לגרום לכך שתצא בהמה שנולדה בחודש מסויים כדי לצאת מידי ספק, וברש"י לקמן נג ב מבואר, ש"לא יבקר" היינו שיצא מאליו ולא שיוציאו, וראה ביאור כוונתו בהערה על דבריו. ואילו התוספות כתבו לקמן נח ב, גבי מי שמכוין להוציא מי שנולד בחודש מסויים: לא יתכן לאסור כאן משום "לא יבקר". אך ראה מה שיבואר בשם החזון איש בהערה שם.

7. אם הלאו הוא על תמים בלבד או אף על בעל מום, הנה הרמב"ם [בכורות ו ה] כתב: מעשר בהמה אסור למוכרו כשהוא תמים, שנאמר בו "לא יגאל". וראה בזה בספר המפתח.

8. לשון הרמב"ם [בכורות ו ב]: מעשר בהמה

החידוש בזה.

ונוהג מעשר בהמה בבקר ובצאן.

ואין מתעשרין מזה על זה, אלא נוטל מעשר מן הבקר לחוד ומן הצאן לחוד.

ונוהג בכבשים ובעזים [ששניהם צאן], ומתעשרין מזה על זה.

ונוהג בחדש [הם הנולדים אחר ראש חודש אלול] ובישן [הם הנולדים קודם ראש חודש אלול, שאחד באלול ראש השנה למעשר בהמה],⁽⁹⁾ ואין מתעשרין מזה על זה.

ודבר זה שכבשים ועזים מתעשרין מזה על זה, מן הכתוב למדנוהו וכפי שיתבאר בהמשך המשנה, והוצרכנו ללומדו מן הכתוב, משום שהיה בדין לומר שאינם מתעשרין מזה לזה, שהרי:

ומה אם החדש והישן, שאינן כלאים זה בזה,⁽¹⁰⁾ מכל מקום אינם מתעשרין מזה על זה —

כבשים ועזים, שהן כלאים זה בזה, אינו דין שלא יהו מתעשרין מזה על זה —

תלמוד לומר "וכל מעשר בקר וצאן", משמע: כל צאן⁽¹¹⁾ אחד הוא. ובגמרא

וכמין על שאינו מינו הוא, ולכן יש מקום להכניס בקל וחומר את ענין הכלאים.

ויש עוד ראייה לזה, דהנה חדש וישן שאין מתעשרין מזה על זה, ילפינן בגמרא בעמוד ב מדכתיב "עשר תעשר ... היוצא השדה שנה שנה", בשתי מעשרות הכתוב מדבר, אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן, ומקיש מעשר בהמה למעשר דגן, מה מעשר דגן מן החדש על הישן לא, אף מעשר בהמה. ומקשינן שם: אי הכי, כבשים ועזים נמי לימא מקיש מעשר בהמה למעשר דגן?! ומשנינן: אמר קרא "שנה שנה", לשנה הקשתיו ולא לדבר אחר.

ואילו לקמן נח א מקישה הגמרא מעשר בהמה למעשר דגן אף לענין אומד ומחשבה. וביארו התוספות שם בסוף ד"ה איתקש: לענין לעשר מזה על זה כגון ממיין על שאינו מינו דהוי כעין חדש על ישן, לגבי הכי דוקא אמר "לשנה הקשתיו ולא לדבר אחר". הרי מבואר גם מדבריהם היסוד שנכתב לעיל, והוא מחודש].

11. ראה הגהת השיטה מקובצת.

בגמרא בעמוד ב יתבאר, למה לא נדרוש מפסוק זה להתיר לעשר מן החדש על הישן.

ונוהג ... בפני הבית ושלא בפני הבית, אבל חכמים אסרו לעשר בהמה בזמן הזה ותקנו שאין מעשרין אלא בפני הבית, גזירה ... [וכמבואר בגמרא בעמוד זה]. וביאור הלשון "בפני הבית ושלא בפני הבית" הוא, שאין מצות מעשר בהמה תלויה בקיום הבית.

9. נתבאר על פי רש"י. וראה לקמן במשנה נז ב, שזו היא שיטת רבי מאיר, אבל רבי אלעזר ורבי שמעון סוברים, שאחד בתשרי הוא ראש השנה למעשר בהמה, וכן עזאי נסתפק הלכה כדברי מי. והרמב"ם [בכורות ז ו] פסק, שאחד בתשרי הוא ראש השנה למעשר בהמה.

10. [יש לעיין: הרי בפשוטו גדר הדין שאין מעשרין משנה אחת על של חברתה, היינו שבהמות של שנה זו הם קבוצה בפני עצמה המחייבת ליתן מתוכה מעשר, ובהמות השנה האחרת הם קבוצה נפרדת המחייבת לתת מעשר ממנה, ואם כן, לכאורה אין שייך להכניס בקל וחומר מה שאינם כלאים זה בזה!]

ולכאורה היה נראה להוכיח מכאן, שאכן אין זה הגדר, אלא שזה חשוב חדש וזה חשוב ישן,

יתבאר כיצד ילפינן מזה, ונחלקו בו אמוראים בדף נד ב.

גמרא:

שנינו במשנה: מעשר בהמה נוהג בארץ ובחוצה לארץ:

ודנה הגמרא: לימא, האם נאמר, כי מתניתין המחייבת במעשר בהמה אף בחוץ לארץ, היא דלא כרבי עקיבא?

דתניא: רבי עקיבא אומר: יכול יעלה אדם מעשר בהמה מחוצה לארץ, ויקריבנו?

תלמוד לומר [דברים יב ו] "והבאתם שמה [אל המקום אשר בחר ה'] עולותיכם וזבחיכם, ואת מעשרותיכם", אמר הכתוב "מעשרותיכם" בלשון רבים לומר לך: בשתי מעשרות הכתוב מדבר, אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן [מעשר שני]. הרי שהוקש מעשר בהמה למעשר דגן, ולמדנו:

ממקום שאתה מעלה מעשר דגן אתה מעלה מעשר בהמה. וממקום שאי אתה מעלה מעשר דגן, דהיינו מחוץ לארץ, שאין מעשר דגן נוהג בה שהוא הרי ממצות התלויות בארץ שאינן נוהגות אלא בארץ, אי אתה מעלה מעשר בהמה. ואם כן, נמצאת משנתנו דלא כרבי עקיבא?

ומשנינן: אפילו תימא משנתנו רבי עקיבא היא, כי:

כאן — דברי רבי עקיבא — ליקרב, לומר שמעשר בהמה שבחוצה לארץ אינו קרב על

גבי המזבח.

כאן — במשנתנו דמחייבין מעשר בהמה בחוצה לארץ — היינו ליקדש בלבד, אך לא יקריבנו על המזבח, וכדמפרש ואזיל, למאי נפקא מינה נתקדש מעשר בהמה בחוצה לארץ.

דיקא נמי שלא מיעטו רבי עקיבא אלא מהקרבה, מדקא נסיב לה תלמודא [ממה שלמד כן רבי עקיבא מן הפסוק] "והבאתם שמה", דהיינו, להקרבה, אך לא לענין עיקר הקידוש.

ומסקינן: אכן שמע מינה מדיוק זה, שלא פטר רבי עקיבא מעשר בחוצה לארץ אלא מהקרבה בלבד.

שואלת הגמרא: מאחר שאינו קרב ואפילו לרבי עקיבא, אמאי קדוש [למה נתקדש]?

ומפרשינן: [לנאכל] [ליאכל] רק במומו [משיפול בו מום] לבעלים. (12)

שנינו במשנה: מעשר בהמה נוהג בפני הבית ושלא בפני הבית:

ומקשינן: אי הכי, שאין מצות מעשר בהמה תלויה בקיום הבית, אפילו האידנא [בזמן הזה ממש] נמי נתחייב במעשר בהמה!?

ומשנינן: כדרב הונא לקמן בענין אחר.

דאמר רב הונא: גזירה משום יתום [בהמה יתומה, שמתה אמה או שנשחטה ואחר כך ילדה], שהוא פטור מן המעשר, כמבואר לקמן במשנה זו א, ושמא יביאנה בשעת

המעשר בחשבון עשרת הטלאים. (13)

אין מעשרין מעשר בהמה?! (14)

ומקשינן עלה: **אי הכי**, שאתה חושש ליתום, אם כן, **מעיקרא נמי לא** יפרישו מעשר בהמה משום גזירה זו, ולמה רק בזמן הזה

אלא בהכרח, לא חשו לזה כי אפשר בהכרזה של בית דין שלא יכניסו יתום למנין המעשר. ואם כן, **הכא בזמן הזה נמי**, הרי אפשר בהכרזה, ולמה לא יעשרו?!?

דבעלים הוא, דלא אשכחן דליתביה לכהן. הוסיף רש"י דבר זה, כדי לבאר למה נאכל לבעלים, ומיהו כבר נזכר בהערות שבהקדמה, שיש מן הראשונים הסוברים שמעשר בהמה לכהן הוא.

ב. נסתפק החזון איש [בכורות סימן כו את כ]: אם מעשר בהמה בלבד אינו עולה מחוץ לארץ, אבל בהמות שנולדו בחוץ לארץ והעלה עשרה מהם לארץ ישראל חייבים הם במעשר, או שמה בלידה תליא מילתא, כיון שנולדו בחוץ לארץ תחילת דינו לענין מעשר ליאכל במומו ולא להקרבה. ואמנם, אם נולדו בארץ ועישרן בחוץ לארץ נראה דלא יעלו, ואם הוציא את המעשר עצמו לחוץ לארץ נראה דיעלו.

ובמנחת חינוך [שם אות יח] האריך בכל ענין זה, ומסקנת דבריו היא, שהכל תלוי בשעה שנתחייב במעשר, ולא אזלינן בתר הלידה ולא בתר המעשר, ומשום דכל עיקר טעמו של רבי עקיבא הוא משום דמקיש מעשר בהמה למעשר דגן, ובמעשר דגן דבחוץ לארץ פטור ובארץ ישראל חייב, אין הדבר תלוי בגידול ולא במקום המעשר רק מקום שנקבע למעשר, אם כן, הוא הדין מעשר בהמה גם כן תלוי בזמן החיוב, אם נולדו בחוץ לארץ וגם עברו שמונה ימים בחוץ לארץ ואם כן, הקביעות למעשר היה בפטור פרח מיניה החיוב, אך אם נכנסו מחוסרי זמן לארץ ישראל ובארץ ישראל נתמלאו הימים, הוה להו נקבעו בארץ ישראל אף על פי שנולדו בחוץ לארץ, וחייבים. כן נראה לענ"ד ברור, [עכ"ל בקיצור ושינוי מעט].

13. א. כתב רש"י: גזירה משום יתום, שלא

יכניס יתום לדיר להתעשר, דאמר במתניתין [לקמן נו א]: הכל נכנסים לדיר להתעשר, חוץ מכלאים וטריפה ויוצא דופן ומחוסר זמן ויתום. ולהכי נקט רב הונא יתום טפי מכל הנ"י, משום דהתם גבי מילתיה [היינו לקמן נח ב בענין אחר, דאמר רב הונא, גזירה משום לקוח ומשום יתום], לא שייך למימר אלא לקוח ויתום.

ולכאורה תמוה: סוף סוף למה לא נקט הכא גזירה משום לקוח ומשום יתום. אך ראה בפירוש המיוחס לרש"י [לקמן סא א ד"ה בזמן הזה, שכתב וז"ל: לא סבירא ליה הא דרב הונא דאמר בריש פירקין, דהאידינא לא נהוג מעשר גזירה משום לקוח ויתום. ומבואר שגרס כן בגמרא, וראה שיטה מקובצת כאן.

ב. יש לעיין: והרי אף אם יכניס את היתום במנין לא נעשה שום איסור, שהרי בזמן הזה אין מקריבין את המעשר, ואין כאן אלא טעות באי קיום מצות מעשר, וכי משום טעות זו נבטל מצות מעשר בהמה לחלוטין?!?

וביאר בשאגת אריה סימן ד: דילמא יהיה לו אחד עשר טלאים ואחד מהם יתום, וגזירה דילמא יצא היתום בתוך עשרה או בעשירי, ואתי למיטעי שהעשירי הוא מעשר והאחד עשר חולין, ובאמת העשירי הוא תשיעי, והאחד עשר הוא העשירי והוי מעשר, וכדאמר לקמן דף נט "העשירי מאליו הוא קדוש". כלומר, אף על גב דלא קרא לו שם עשירי, והוא ינהג כבהמה האחת עשרה מנהג חולין לגזו ולעבוד בו.

14. כתב המנחת חינוך [רפז יח ד"ה אך]: אינו מובן כלל, שכמה גזירות מצינו לחז"ל, וכל אחד

מקדישין ואין מעריכין ואין מחרימין] שאף החרם קדוש כהקדש, שנאמר [ויקרא כז כח]: "כל חרם קדש קדשים הוא לה" [בזמן הזה ומשום תקלה, ואם עבר והקדיש והעריך והחריבם: אם בהמה היא: תיעקר [מפרש לה ואזיל],

אלא, אמר רבא: משום תקלה, שמא ייכשלו בו בגיזה ועבודה, או שישחטנו בלי מום, (15) שהרי צריך להמתין עד שיומם, לכן פטרו לגמרי ממעשר. (16)

ומנא תימרא דחיישינן לתקלה [ומנין לנו שחוששים לתקלה]? מהא דתניא: אין

יאכלוהו תמים, ונמצא בא לידי איסור כרת שהוא שחיטת קדשים בחוץ. [והעיר בהערות לשיטה מקובצת השלם, אם כן, למה בחוץ לארץ אין נוהג מעשר בהמה, שהרי כיון שאין הוא ראוי להקרבה אין בו משום שחוטי חוץ, שאינו ראוי לפתח אהל מועד].

ב. ברש"י בעבודה זרה יג א פירש את הטעם שאין מקדישין בזמן הזה [ראה המשך הסוגיא כאן], משום דאתי בהו לידי תקלה דמתהני מהקדש ומעילה. והעיר בהערות לשיטה מקובצת השלם, דגבי מעשר בהמה לא כתב רש"י כן, משום דאיסור הנאה מהקדש הוא משום "בל יחל" [ראה שיטה מקובצת בהשמטות למנחות ד ב], ואם כן, במעשר בהמה שמאליו הוא קדוש, אין בזה משום "בל יחל". ולפי זה צריך לומר לכאורה, דאיסור אכילה הוא איסור מיוחד בקדשים ולא משום הנאה ובל יחל, וכאשר באמת מוכח כן מכמה מקומות, שאם לא כן, מה הוא זה שכתב רש"י שישחטנו בלי מום, דלא משמע כוונתו כהרמב"ם שהוא משום שחוטי חוץ].

16. א. כתב בתוספות יום טוב: דבשב ואל תעשה מצו חכמים לעקור דברי תורה. ועוד, דאין איסור אכילה קודם עישור. [אפשר שטעות סופר הוא, וצריך למחוק תיבת "ועוד", שהרי אם היה איסור אכילה קודם עישור, לא היה זה שב ואל תעשה, וגם אין מובן מה בכך שאין איסור לאכול, מכל מקום הרי עקרו חכמים מצות מעשר בהמה. ויש להעיר, שאם נאמר שמעשר

היה בזמן אחר, ולא הקשו בש"ס כלל דהיה להם לגזור מקודם, כי כל גזירה וסייג הופיע עליהם רוח הקודש כל אחד בזמנו. וכגון מה שגזרו חז"ל שלא לתקוע שופר בשבת, הרי בודאי לא היתה גזירה זו בימי משה רבינו ע"ה, ואחר כך גזרו! ?

ותוכן תירוצו הוא, על פי מה שהביא שם בשם הפרי חדש והמגן אברהם [תקפ"ח], שאין כח ביד חכמים לתקן תקנה לבטל מצות עשה לגמרי, ומטעם זה לא היו יכולים חכמים לאסור תקיעת שופר משום שמא יעשה כלי שיר, כי גזירה זו שייכת גם ביום טוב, ונמצאת מצות תקיעת שופר נעקרת לגמרי. ולפי זה היינו דמקשה הגמרא: הרי אם משום גזירת יתום, מן הדין לאסור גם בזמן הבית, וזה הרי ודאי אינם יכולים לבטל מצות עשה לגמרי, וכיון שאין יכולים לגזור בזמן הבית, שוב לא יתכן שיגזרו משום אותה גזירה עצמה לאחר החורבן, שהרי מיחזי מילי דרבנן כחוכא ואיטולוא, שגזירה זו הרי שייכת תמיד, ולמה דוקא בזמן החורבן.

15. א. נתבאר על פי רש"י כאן ולקמן סא א ד"ה בזמן הזה. וראה בנודע ביהודה [מהדורא תניינא יורה דעה סימן קפט] שתמה על טעם גיזה ועבודה "הרי זה נדחה ביומא סו א, דאם כן, כל רעיות דעלמא נמי, וכמו שכתבתי בחבורי סימן פג".

ורבינו גרשום לקמן סא א פירש: משום תקלה דלא לישידי ביה מום, ראה שם. והרמב"ם [בכורות ו ב] כתב: גזירה שמא

וכדי שלא יבואו בה לידי תקלה.

ואם פירות או כסות וכלים הם: ירקבו.

ואם מעות וכלי מתכות הם, יוליך אותם לים המלח, וכל זה משום תקלה.

מפרשת הברייתא את מה ששינונו: בהמה — תיעקר:

ואיזהו עיקור? נועל דלת בפניה, והיא מתה מאליה מרעב.

ומקשינו: אי הכי, דחיישינן לתקלה, בכור נמי לא ליקדש ומשום חשש תקלה!?

ותמהה הגמרא על הקושיא: וכי בכור בדידן תליא מילתא [בהקדש שלנו הדבר תלוי] עד שאתה מקשה: לא יתקדש הבכור! והרי

מרחם הוא קדוש ומאליו!?

ולכן, מפרשת הגמרא את הקושיא: הכי קאמר: יתקנו חכמים דליקנינהו לאודנייה [יקנו הבעלים את אוזן המבכרות] לגויים, כדי דלא ליקדש מעיקרא [כדי שלא יתקדש הבכור מלכתחילה], שהרי שותפות הגוי פוטרת!?

ומשינונו: אי משום תקלה, הרי אפשר נג-ב לעשות תקנה אחרת וכדרב יהודה! דאמר רב יהודה: מותר לו לאדם להטיל מום בבכור קודם שיצא לאויר העולם וכשיצא לאויר העולם יתננו לכהן. ומאחר שאפשר בתקנה זו, אין מן הראוי למכור את אוזן המבכרות ולהפקיע על ידי זה את הבכורות אפילו מקדושת כהן, וכמו שמצינו לעיל [ג] ב[שרב מרי עשה כן משום תקלה, ומת כל מקנהו].⁽¹⁾

בהמה אינו אלא רשות — ראה בזה בהערות שבהקדמה לפרק זה — ניחא בפשיטות שלא עקרו חכמים כלל].

ב. כתב החזון איש [בכורות סימן כז אות ב]: ופטרו אף בעלי מומין אף על גב דהתם מצי למיכל להו לאלתר, ומשום דהוי כחוכא ואיטולא לחייב בעלי מומין ולפטור תמימים.

ועוד כתב שם: בזמן המקדש היו מעשרים אף בחוץ לארץ, אף על גב שלא היו קריבין, ולא חשו בית דין הראשונים לבטל מעשר חוץ לארץ מפני תקלה, ובית דין שאחריהם חששו. אי נמי, בזמן שנהגו בארץ לא ראו חכמים לחלק בין ארץ ישראל לחוצה לארץ, שלא יאמרו שאין מעשר בהמה בחוץ לארץ, ואף אם יעשר יאמרו שהם חולין, אבל בזמן הזה לא אתי למיטעי כל כך.

ג. כתב הרמב"ם [בכורות ו ב]: ואם עבר ועישר בזמן הזה הרי זה מעשר ויאכל במומו.

ולקמן סא א מפרשינן למה שאמרו בברייתא: יצאו שנים בעשירי — ימותו, דמיירי במעשר בזמן הזה, וימותו משום תקלה. וביארו שם התוספות: בריש פירקין מסקינן, אינו נוהג בזמן הזה משום תקלה, ומכל מקום אם עישר חל עליו שם מעשר. וכוונתם לבאר איך יתכן מעשר בזמן הזה.

והנה רש"י שם כתב: בזמן הזה, דלא סבירא ליה הא דרב הונא דאמר בריש פירקין דהאידינא לא נהוג מעשר גזירה משום לקוח ויתום. ולכאורה כוונת רש"י היא, דהסוגיא שם סבירא ליה כמסקנת הגמרא שהטעם משום תקלה, ואם כן, נמצא, דלפי טעמו של רב הונא אין המעשר חל אפילו בדיעבד, ואילו לפי הטעם דמשום תקלה, המעשר חל בדיעבד, וצריך ביאור הטעם. ומיהו עדיין יש מקום עיון בכונת רש"י שם.

1. [יש לעיין: מכל מקום תיקשי, למה לא תיקנו